

Увек је најбоље онако како је

Неутешног Иву Андрића тешио је негде Тамил Сијарић: „Увијек је најбоље онако како је!“ Хоће се рећи да је све „божије давање“, и како год да је, добро је; могли смо се и не родити...

У кратком роману Срђана Милићевића *Жена добрих намера* (150 страна) главни лик је наша успешна жена, гинеколог, која се, након једне комотне, исувише опуштене лекарске интервенције са смртним исходом, суочава са изолацијом околине, а што је важније и теже, и са сопственом савешћу. Са свођењем рачуна, грижом савести и кајањем увек почињу тзв. вечна питања: шта је смисао живота. Не само *како*, већ и *зашто* живети. Мора ли баш увек бити да, ко погоди циљ, промаши све остало...

Враћање вери, цркви и молитви, тишини манастирске порте, након успона и пада Милићевићеве јунакиње, у близини је оне утешитељске мисли да је увек најбоље онако како је.

Ток свести ове жене Снежане, њен унутарњи монолог, контрапунктиран је са причама и понеком песмом из дневника њеног млађаног љубавника Јована, па су та двострука сећања – његова и њена – нека врста епитафа, тужних надгробнија, прохујалим данима, огледалски преломљена тако да се у позадини одсликава свакодневица нашег неславног времена са „вишком историје“. Са неколико рукаваца – нарочито упечатљиво је Јованово путовање у Босну после недавног рата – ту позадину романа дискретно сенчи усређитељско мисионарство Милосрдног анђела у Босни, Крајини, на Косову, у Београду. Али и наш допринос свакојаким озрамама и међусобицама.

Роман је, са једне стране, испричан тако да нас по моралном гризодушју сећа великих Руса. (Није ли Вирџинија Вулф, која је, уз Џојса, претеча романа тока свести, чувено своје предавање започела памтљивим парадоксом: „Кад човек хоће да говори о енглеском роману 20. века, сети се руског романа 19. века. А кад се сети руског романа 19. века, прође га воља да говори о енглеском роману 20. века.“) С друге стране, учини нам се понекад да читамо *херц-роман*, *љубић*, јер књига има невидљив мотор којим нас тера да читање не прекинемо док крај не дочекамо са извесном разрокошћу. Шта је ово: тривијална или висока књижевност? Милићевићев роман *Жена добрих намера* припада високој књижевности, иако већма пише о тривијалним животима. Прича о тривијалним животима прича се, рецимо, од Џојсовог *Уликса* (сетимо се само краја романа и ненадмашно тривијалног монолога госпође Моли) а понекад, као у Елиотовом *Пруфроку*, и пева. Премда се, или баш зато што се, животи мере кашичицама за кафу, у свакидашњој забављености све мањим, како би подвукао Никола Кољевић. И у трагању за што савршенијим сношајем... Матрица љубића упослена је овде као што се матрица кримића упошљавала тамо, и то је опште место у трагању за књижевним поступком, за *извесним начином*, како би рекао Киш.

Писати тривијално, а не бити баналан, како се то постиже. Мора да постоји неки критеријум. Покушајмо са Андрићем, јер је овај писац занат учио код аутора *Госпођице*. Пишући о Вуку као писцу, Иво Андрић је издвојио неколико особина које красе добре прозаисте: *избор*, *пажња*, *карактеристична појединост*, те да пишчеве речи буду *лозинке по којима га читалац препознаје*. Из мора свакојаких

судбина Срђан Милићевић је *изабрао* да на основу новинске вести о смртном исходу у једном медицинском случају напише занимљив роман. А то значи да се, као лекар, сигурно кретао по свом терену, а онда и по другим теренима на којима се од памтивека причају приче о људским судбинама. И да његови рукавци, и његова од свега сувишног оплевљена, посна а меандрирајућа реченица – све у страху да не буде досадна – држи *читаочеву пажњу*. Те да су ликови, пажљиво одабрани *низом карактеристичних појединости*, увек препознатљиви, јер детаљи којима су ти ликови маркирани *имају пресудну важност за верност слика уопште*. Ако се томе још додају ефектни парадокси, извесне сентенце, и други, у оваквом послу окушани зачини, читалац полако почиње да назире и оне *лозинке* по којима се препознаје особен рукопис.

Године 2008. Срђан Милићевић је написао изврстан, условно говорећи, историјски роман *Обећана земља*. Митски и историјски наратив о два брата у земљи Херцеговој, од којих се један потурчио, ту је модерно прекодиран. А ево сада читамо занимљив роман из савременог живота. Изгледа да та двострукост – историјски и савремени роман – посведочује мисао да хронику пише онај коме је садашњост важна. А посведочује и утешитељску, колико и фаталистичку мисао да је увек најбоље онако како је.

Рајко Петров Ного